І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 18. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 28-го СІЧНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JANUARY 28, 1964 No. 18. VOL. LXXI.

ПАНАМА ОБСТОЮЄ ВИМОГУ ПЕРЕВІРКИ ДОГОВОРУ В СПРАВІ КАНАЛУ

Вашинґтон. — В неділю 26 січня переговори в справі наладнання взаємин між Панамою і ЗДА знов застрягли на мертвій точці, бо представник Панами не погодився на прийняття американської заяви, що ЗДА погоджуються на те, щоб майбутніх розмовах обговорювати і справу статусу Зони Панамського Каналу, який був заключений вперше 1903-го року. Міжамериканський Мировий Комітет не є вдоволений із того, що Панама відкинула заяву американського представника із суботи 25-го січня, бо всі сподівалися, що ця заява причиниться до нав'язання дипломатичних взаємин між обидвома країнами і до започаткування переговорів, які розв'яжуть проблему Зони Панамського Каналу. ЗДА зробили важливу уступку Панамі, коли заявили в суботу 25-го січня, що вони погоджуються на те, щоб в майбутніх переговорах про взаємини між Вашинґтоном і Панамою обговорювали також і справу статусу між цими двома країнами в справі Зони Каналу. Досі ЗДА рішуче відкидали думку Панами, щоб вони вели переговори про зміну договору з 1903-го року, на якого основі ця країна адмініструє Зоною Панамського Каналу так, як своєю суверенною територією. Це перша заява такого характеру збоку Вашинґтону і можна було сподіватись, що прийде до порозуміння між Панамою і ЗДА. Неуступчивість Панами збентежила членів Міжамериканського Мирового Комітету, бо тепер треба шукати нової формули, на якій можна б звести обидві сторони разом, щоб вони могли переговорювати про розв'язку засадничої проблеми. Представник Панами д-р Міґуель Морено заявив, після порозуміння із своїм урядом, що „ми мусимо мати позитивну заяву про те, що ЗДА погоджуються на ревізію договору", бо теперішня заява цього не каже. Д-р Морено предложив Комітетові петицію 17-ох професорів Панамського університету, які твердять, що немає надії на те, щоб переговори дали який небудь вислід, тому Панама повинна звернутися із своєю скаргою до Організації Об'єднаних Націй. Міжамериканський Мировий Комітет при Організації Американських Держав робить всі заходи, щоб розв'язати всі труднощі та довести до того, щоб ЗДА і Панама самі могли розв'язати спірні проблеми в безпосередніх переговорах між собою. Дипломатичні взаємини були зірвані 9-го січня після того, як прийшло до заворушень в Зоні Каналу, в яких були 23 особи вбиті в тому і американці.

Дотеперішній вислід слідства в справі вбивства Кеннеді

Даллас, Тексас. — Минули два місяці від убивства президента Кеннеді, але і досі немає докладного вияснення в справі цього жахливого злочину. Але вже тепер урядові аґенції, які досліджують цю справу, можуть подати відповіді на деякі сумнівні проблеми, які досі бентежать громадянство цієї країни. І так з урядових джерел заявляють, що Лі Гарві Освалд не служив при Федеральному Бюрі Інвестиґацій, як дехто досі думав. Неправдою є і те, що Освалд діставав поштові переkази по 10 і 20 долярів від невідомого надавця, як писав один часопис після вбивства в дні 22-го листопада. Також і те неправда, що в домі Освалда знайшли більшу суму грошей, $5 000, бо там знайдено лише 100 дол. Освалд заробляв по $50 тижнево і цю суму легко він міг заощадити, живучи в Далласі, бо не видавав грошей на утримування жінки і дітей, що жили в Ірвінґу. При Освалді знайдено мапу, але там не було зазначених вулиць, якими їхав Президент, тільки була мапка до шукання зайняття. Не є правдою, що батько Освалдової жінки Марини був розвідчим офіцером у Мінську, бо її батько помер, коли їй було два роки. Її вітчим був електротехніком. Марина Освалд, знала, що її чоловік має рушницю. Не вдалося ствердити, що Освалд знав Джека Рубі, який його вбив 24-го листопада, хоч численні особи свідчили протилежне. Найцікавіше є те, що досі не встановлено, що могло бути мотивом вбивства президента Кеннеді. Освалд не мав злости ані ненависти до Кеннеді, він навіть мав його хвалити. Освалд писав протест до губернатора Коннелі, коли той був секретарем фльоти. Але вислід слідства свідчить, що Освалд стріляв до Кеннеді, а не до Коннелі. Чому? „Єдине вияснення цієї справи тільки те, що Освалд був божевільний", — пише звітодавець щоденника „Ню Йорк Таймс" — Джек Ленґтут.

Мати Андрея, ЧСВВ, померла в Асторії

Асторія, Н. Й. — Минулої суботи, 25 січня, тут в монастирі Сестер Василіянок, померла на 85-му році життя, попередня настоятелька цього завдяки їй збудованого нового монастиря, преп. Мати Анастазія Андрея Боса, ЧСВВ. Покійна народилася 23-го січня 1879 року в Глинянах к. Львова. До монастиря вступила 28-го січня 1904-го року. Померла на удар серця. Похорон відбудеться у вівторок, 28-го січня 1964, о год. 9-ій рано. Тлінні останки Покійної лежать у каплиці в монастирі Сестер Василіянок при 42-07 Дітмар булевард, а панахида за спокій душі Покійної відбулася вже в неділю, 26-го січня, о год. 2-ій по полудні. Вічна Їй Пам'ять!

В АМЕРИЦІ

● **Військові лікарі** заявили, що вони рекомендуватимуть 2,700,000 воякам, морякам і летунам, щоб припинили курення цигарок. Був проєкт, щоб заборонити всім членам збройних сил курення цигарок, але головний військовий лікар вирішив, що ліпше усвідомлювати військовиків, що курення є шкідливе для здоров'я людини.

● **Сенат** більшістю 57 до 25 - голосів ухвалив, що в Сенаті кожного дня треба дебатувати принаймні три години над тією справою, 'яка є на денному порядку. Досі сенатори могли говорити про всячину, як довго їм подобалося, не згадуючи навіть про ті проєкти, які були на порядку дня.

● **Вдова по поліцистї** Дж. Д. Тіппіті, якого вбив Лі Г. Освальд, втікаючи після вбивства президента Кеннеді, повідомила на пресовій конференції, що вона дістала досі пожертв на суму $ 600.000, за які вона в імені дітей сиріт, дякує всім жертводавцям та заявляє, що вона має дорадників, які допоможуть їй якнайкраще використати ті гроші для виховання дітей - сиріт. „Хочу залишитися тут і виховувати дітей так, якби я їх була виховувала, коли б жив мій чоловік", — сказала вона журналістам.

● **В Нюарку, Н. Дж.**, заснувався Крайовий Комітет за номінацію Адлея Е. Стівенсона на кандидата на віце - президента. Цей Комітет старатиметься про фінансову підтримку в цілій країні, бо гадає, що Стівенсон із Джансоном був би таким сильним кандидатом, що переміг би легко республіканських кандидатів.

ДЖЕРЗІ СИТІ, НЮ ЙОРК ТА ІНШІ ГРОМАДИ ВІДЗНАЧИЛИ РОКОВИНИ 22-ГО СІЧНЯ СВЯТОЧНИМИ АКАДЕМІЯМИ

Минулої неделі, 26-го січня, численні Українські Громади в Америці відзначили роковини української державної незалежности і соборности 22-го січня 1918 і 1919 років святочними академіями і концертами. З цієї нагоди в поодиноких місцевостях були виставлені українські прапори, побіч американських на ратушах міст.

Сенатор Вільямс ставить Україну за приклад у боротьбі за волю

Джерзі Сиtі. — Величавою Святочною Академією 26-го січня відзначила роковини Української Державности Українська Громада в Джерзі Сиtі. Академія відбулась у вщерть заповненій великій залі Українського Народного Дому. Започаткував її оригінальною молитвою за долю-волю українського народу місцевий український католицький парох і декан Ню Джерзі впрес. о. Андін Борса. Всі приявні відспівали заінтонований п. Гелою американський і заінтонований п. Левом Рейнаровичем український національний гимн, після чого Академію відкрив коротким словом голова місцевого Відділу УКК п. Володимир Білик. Промову англійською мовою виголосив представлений суддею Марселом Ваґнером сенатор ЗДА, Гаррисон А. Вільямс з Вашинґтону. Жаден нарід — говорив сенатор — не може рівнятись з українцями в їхній боротьбі за волю і незалежність. Українці здобували і втрачали волю, вигравали і програвали битви, але ніколи не втрачали духа і цей їхній дух, завзяття і рішучість навівали і навівають жах на переможців-поневолювачів. 1918-ий рік в Україні порівняв сен. Вільямс з 1776-им р., проголошенням незалежности в Америці. Америка була в тому щасливому положенні, що її відділювало від поневолювача 3,000 миль океану, а на всіх кордонах України були вороги. Український спротив тиранії дивує світ і раніше чи пізніше він дасть кінцевий результат: вільну і незалежну, народоправну Українську Державу — закінчив свій виступ сенатор Вільямс. Українську промову, згадуючи хвилюючі моменти з часів проголошення незалежности Української Народної Республіки та соборности Української Держави виголосив касир УК-Комітету і гол. секретар УН-Союзу д-р Ярослав Падох. Американські Українці — говорив промовець — словом і ділом виявили в ті історичні хвилини єдність та спільність у змаганнях українського народу. Свою відданість ідеалам української волі вони виявили й опісля, як і виявляють її сьогодні під проводом своєї центральної політичної репрезентації, Українського Конгресового Комітету. Промовець закликав до ще більших і наполегливіших зусиль у цих змаганнях, які — він вірить — ще за нашого життя закінчаться нашим найбільшим святом, відновленням встановленої актами 22-го січня вільної, ні від кого незалежної і соборної Української Держави.

Мистецьку частину програми виповнили соля і дуети двох оперових співаків—Ганни Шерей і Лева Рейнаровича, при фортепіяновому супроводі проф. Тараса Лебицького, яких публіка вітала ентузіястично, подібно, як вітала один з найкращих наших хорів — хор „Трембіту" з Нюарку під проводом п. Всеволода Будного. Виступ групи танцюристок - пластунок під проводом п. Романа Петріни, знаної вже на терені цієї громади молодої декляматорки-сумівки Анни Дидик та гра на акордеоні школярки Анастазії Ґітель доповнювали програму Академії, яку закінчив знову ж оригінальною молитвою місцевий український православний парох всч. о. Микола Могучий, а всі приявні відспівали заінтоновану п. Левом Рейнаровичем пісню „Не пора".

Святочна Академія в Ню Йорку

Ню Йорк. — Святочна Академія, присвячена роковинам 22-го січня, відбулась в неділю 26-го січня в цій великій Українській Громаді в залі школи Вашинґтона Ірвінґа. На програму свята склалися офіційна частина і концерт. Започатковано Академію виконанням на фортепіяні американського та співом українського національних гимнів. Пані Катерина Пелешок, голова місцевого Комітету Об'єднаних Українських Американських Організацій, відчитала універсали, адв. Михайло Пізнак відчитав проклямацію Дня Української Незалежности видану губернатором Нелсоном Рокефеллером, а адв. Володимир Стек відчитав проклямацію того ж Дня посадника міста Роберта Ваґнера. Святочну промову вітаючи приявних на залі президента УНР в екзилі д-ра Степана Витвицького і генерала Валійського, виголосив полк П. Шпірук. У мистецькій частині програми виступали наш репрезентативний мішаний і чоловічий хор „Думка" під дириґентурою Івана Задорожного, оперова співачка-солістка Марта Кокольська та рецитаторка Валя Калин. Хорові і солістці акомпаніювали на фортепіяні проф. О Берник і О. Омельський. Солістами в хорі виступали ще О. Зам'ята і Б. Пирожак.

Американські студенти співали українські пісні у Віпані

Віпані, Н. Дж. — Невелика місцева Українська Громада, подібно, як і багато інших громад, відзначали минулої неділі, 26-го січня, роковини Української Державности Святочною Академією, у програмі якої співав українські пісні хор студентів консерваторії Прінстонського університету під дириґентурою п. Осадчука. Хор виконав дві українські („О, у лузі" і „Закувала") та дві американські пісні. Відкрив Академію місцевий український католицький парох всч. о. Панасюк, а святочну промову виголосив ред. Василь Качмар. Були ще деклямації і гра на акордеоні у виконанні гуртка пластунів.

НТШ і Товариство Інженерів влаштували спільну Наукову Конференцію

Ню Йорк. — Для координації наукової праці українських фахівців із технічних наук, Наукове Товариство ім. Шевченка нав'язало контакт з Українським Товариством Інженерів Америки і влаштувало першу спільну Наукову Конференцію в суботу, 25 січня в Українському Інституті Америки в Ню Йорку. З рамени Математично - Природописно - Лікарської Секції НТШ Конференцію відкрив директор МПЛСекції проф. д-р Микола Зайцев, вітаючи цей почин спільної наукової діяльности обох Товариств. Першу доповідь про „Проблеми термомагнетичного холодження" виголосив проф. д-р О. Цибрівський. З черги архітект І. Заяць говорив про „Сакральне будівництво як знаряддя національної політики на протязі віків", а д-р інж. М. Чаповський виголосив доповідь про „Залісення областей твердого вугілля в Пенсилвенії". В заступстві голови Т-ва У. Інженерів Конференцію закрив арх. І. Заяць. В цій спільній Конференції взяв також участь голова Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА, проф. Р. Смаль-стоцький.

● **Совєти** переговорюють з західньо-німецьким урядом та німецькими промисловими потентатами про збудування і повне вивінування в Совєтському Союзі кількох великих хемічних фабрик штучних добрив.

Роберт Кеннеді звітував у Лондоні про свою місію на Далекому Сході

Генеральний прокуратор ЗДА Роберт Кеннеді (зліва) в супроводі службовця аеродрому в Лондоні, де він зупинився, вертаючи з Джакарти в Індонезії, щоб відбути конференцію з британським прем'єром сером Алеком Даґлесом - Гюмом.

Лондон. — Генеральний прокуратор Роберт Кеннеді мав в минулу суботу довгу нараду з британським міністром закордонних справ Р. А. Ватлером, на якій він поінформував докладно британського міністра про свої двократні наради з індонезійським президентом Сукарном, як теж про наради з президентом Філіппін Масапаґалем, маляйзійським прем'єром Абдулом Рахманом і державними мужами Камбоджі та Сіяму. Кеннеді добився в тих нарадах згоди Сукарна на військове перемир'я в його воєнно - партизанських випадах проти Маляйзії та на конференцію міністрів закордонних справ Маляйзії, Філіппін і Індонезії в Банґкоку і на пізнішу конференцію президентів тих трьох країн. Британія радо зустріла мирове посередництво Америки в спорі довкола Маляйзії, який виник властиво виключно внаслідку аґресивно - імперіялістичної політики індонезійськоог президента Сукарна, що заповів „знищення" Маляйзії. Батлер заявив Робертові Кеннеді, що Британія, яка має союз з Маляйзією, готова воювати в її обороні. Ця справа була дискутована під час „ділового обіду", що його в минулу неділю прем'єр Алек Даґлес Гюм видав у честь Роберта Кеннеді.

Рішення Франції визнати Пейпінґ породжує різку реакцію різних країн

Сайґон. — Південний В'єтнам формально відкинув кандидатуру Роберта дю Ґардіє, колишнього високого комісаря Франції у В'єтнамі, тепер французького амбасадора на Кубі, на нового амбасадора Франції у Південному В'єтнамі. Рада Нотаблів, як найвищий дорадчий орган військової хунти в Південному В'єтнамі, рішила взагалі зірвати з Францією дипломатичні зв'язки та обмежити зв'язки культурні й господарські, в реакції на французьке рішення визнати комуно - китайський режим. Так само гостро зареаґував Вільний Китай з осідком на Тайвані (Формозі). Французький уряд вислав був до маршала Чіянґ Кай-шека генерала Зіновія Печкова, колишнього російського еміґранта, який втратив був руку в боях по стороні Франції та має за собою різні дипломатичні місії на Далекому Сході. Ген. Печков не мав успіху у Тайпеї та вернувся до Парижу з повідомленням, що Вільний Китай зірве зв'язки з Францією, коли вона визнає Пейпінґ. Також президент Джансон, хоч виразно не хотів у розмові з журналістами в минулу суботу ширше розводитись над рішенням Франції визнати Пейпінґ, проте признав, що з цього приводу є „добра пайка журби в усьому світі". Він не залишив сумніву, що Франція знехтувала поради Америки.

Помер Іван Ігнатко, кол. посол Карпато-Українського Сойму

Трентон. (А. Ш.) — Іван Ігнатко, посол Карпато-Українського Сойму, помер 21-го січня, похорони відбулися 25 в суботу, о год 9 пер. пол. в укр. кат. церкві в Трентоні, Н. Дж. Бл. пам'яті І. Ігнатко був популярним селянським провідником Боржавщини і відданим співпрацівником о. А. Волошина. Був добрим промовцем і перетворив селянські маси своєї околиці в свідомих українських громадян. В своїм рідним селі, в Білках, був головою Просвіти і Народної Ради. В 1939 році лишився в Карп. Україні і був переслідуваний мадярами і тому під кінець війни скривався в селах за Дунаєм. 1945 року дістався до Німеччини, а в 1949 р. до Америки, і оселився в Морісвілі, Па.

Працюючи фізично, не заробляв багато, однак, як міг, помагав своїм землякам. Видав більше ніж 120 ашурансів і кожного, що прийшов до нього з Европи, одяг і перетримав, доки влаштувався на праці.

УСК закінчив безворітною нерішеною змагання з „Готою"

Ню Йорк, 26 січня. — Футбольні змагання за першість „Великої Десятки" Німецько-Американського Футбольного Союзу між УСК-ом та німецькою дружиною „Гота" С. К. закінчилися безворітним вислідом 0:0. Були це справді важкі змагання, в яких обидва противники зводили бої за м'яч не тільки між собою, але і зі сильним вітром, якого швидкість доходила до 40 миль на годину. Одинадцятка УСК-у грала без Картері, який все ще не вилікувався з контузії. Після цієї гри УСК стоїть на третьому місці показника „Великої Десятки" з 4 виграними, 4 нерішеними і 1 програною, що разом дають рахунок 12:6 точок і відношення воріт 20:9. На першому і другому місці стоять дружини Грецько-Ам. С. К. та „Джуліяни", а на четвертому „Готче" і всі вони мають по 6 втрачених точок.

„Чорноморська Січ" Нюарк відбула минулої п'ятниці третю гру сімкового футбольного турніру в залі Арморі в Петерсоні. Січовики потерпіли невдачу, програючи різницею одних воріт 3:4 змагання зі сімкою Гобокен С. К. Рішальні ворота для Гобокену впали в останній хвилині зустрічі, яка тривала тридцять хвилин. Ворота для „Чорноморської Січі" здобули: Синилик, Боробець і Б. Вільчак.

БРИТАНІЯ ПРОПОНУЄ, ЩОБ ЗДА ВИСЛАЛИ ВІЙСЬКО НА КИПР

Лондон. — ЗДА отримали від Британії суґестію — вислати військові частини на Кипр задля збереження тамошнього миру і порядку. Хоч таку саму пропозицію дістали також Франція, Західня Німеччина й Італія ,але Британії особливо залежить на тому, щоб З'єднані Держави активно заанґажувались у висланні альянтської військової місії на Кипр. Американські керівні кола — твердить преса — ставляться до цієї пропозиції неохоче, дармащо Британія має поважні арґументи. Вона звертає увагу, що у конфлікті між грецькою і турецькою частинами кипрського населення є найстійніше заінтересовані Греція і Туреччина, два члени Атлантійського Союзу (НАТО), ото ж у спільному інтересі всіх членських країн НАТО лежить збереження миру в східній частині Середземного моря та що, навпаки, було б катастрофою, коли б кипрський конфлікт мав довести до стрілянини між грецькими й турецькими вояками, стаціонованими на Кипрі. Британія твердить також ,що коли вона втримує у Східній Африці 5.500 вояків, щоб зберегти мир в Танганьїці, Кенії й Уганді, то це завеликий тягар для неї тримати постійно 2 500 вояків на Кипрі. Однак американські керівні кола ставляться нерадо до думки про безпосереднє заанґажування Америки в кипрському спорі головно тому, що сам Кипр — його обидві національні групи — не є захоплені перспективою, щоб на Кипрі були стаціоновані міжнародні війська. Лондонська конференція про Кипр покищо не дала позитивних вислідів. Скликано її внаслідку кривавих заворушень між греками і турками на кипрському острові, що вибухли якраз на Різдвяні свята. Турки обурені, що вони насправді не дістали заґарантованих їм у конституції прав та що кипрський президент, грецький архиєпископ Макаріос старався ще за таку зміну конституції, яка позбавила б турецьку національну меншину співвирішного голосу в правлінні на Кипрі. Ідея встановлення на Кипрі війська від 4-х держав НАТО вийшла від грецького міністра закордонних справ Крістоса Палямаса, Британський міністер для справ Коммонвелту Дункан Сандіс довго конферував з названим грецьким міністром, як теж з турецьким міністром закордонних справ Фрідуном Еркіном. Обидва вони є членами конференції про Кипр. Турки мають на Кипрі к. 600 вояків і приблизно стільки само греки.

Дін Раск і інші міністри ЗДА конферують з лідерами Японії

Токіо. — Державний секретар Дін Раск, секретар торгівлі Лютер Годжес, секретар праці Віллярд Вірц і заступник секретарів внутрішніх справ, хліборобства і фінансів та голова Президентської Дорадчої Економічної Ради Волтер Геллер прибули в минулу суботу 25 січня ц. р. до столиці Японії на чотириденні наради про різні політичні й економічні проблеми, які цікавлять ці обидві держави. Американських міністрів привітали на летовищі в Токіо міністер закордонних справ Масайоші Оґіра й інші члени японського кабінету. Державний секретар переведе вичерпні наради з прем'єром Гаято Ікедою й іншими членами японського уряду да виголосить у вівторок 28 січня ц. р. велику промову на бенкеті, що його дадуть у честь американських міністрів наспілку Американсько - японське Товариство та Американська Торговельна Палата в Японії. З політичних справ на перше місце висунулась проблема важких комплікацій, які напевне настануть внаслідку визнання Францією Комуністичного Китаю. Однаково ЗДА як Японія стурбовані, що те визнання може надзвичайно скріпити престиж і політичні впливи китайських комуністів на всьому Далекому Сході й у Південній Азії. Америка ані Японія не визнають комуно - китайського режиму, але Японія зберігає з ним торговельні взаємини і готова — під тиском своїх господарських кіл — поширити їх. ЗДА і Японія, мабуть, заявлять свою дальшу підтримку вільно - китайському режимові на Тайвані (Формозі). Ця велика американсько - японська конференція на міністерському рівені мала відбутися в листопаді мин. року, але саме тоді, коли американська делеґація знаходилась в дорозі до Японії, нова отримала радіоповідомлення про вбивство президента Кеннеді і негайно завернула назад.

Британське військо привертає порядок у Східній Африці

Найборі, Кенія. — Голови трьох східньо - африканських країн, колишніх британських колоній, які недавно дістали державну самостійність, звернулись до Британії з просьбою прислати своє військо для присмирення автохтонних вояків, які в усіх тих трьох країнах бунтувались проти своїх старшин і переводили демонстрації, що кінчались проливом крови і грабунками. Почалась ця історія в минулому тижні у Танганьїці. Після того, як заклики її президента Джуліюса К. Ньєрере до вояків не мали позитивного висліду, він звернувся до Британії за допомогою. Вислані з британського літаконосця „Сентавр" і нищильника „Кембрієн" війська завели спокій впродовж 40 хвилин, окруживши й роззброївши 800 збунтованих чорних вояків. Британці здеморалізували і спанікували чорних вояків гарматніми сальвами з названих воєнних кораблів: це був страшний гук, але стріляно сліпими набоями. У цій акції згинули три бунтівники. Подібна історія повторилась в Уґанді, прем'єр якої Мілтон Оботе звернувся за поміччю до Британії проти власних бунтарів. Також прем'єр Кенії, колишній лідер терористичного руху „Мав-мав", Джомо Кеньятта, просив Британію завести в тій країні лад.

У СВІТІ

Кардинал Джіякомо Лекаро, архиєпископ Больонії, виїде у цьому тижні на Середній Схід, щоб з доручення Папи Павла VI перевести дальші розмови з різними керівними єрархами східних Православних Церков на тему можливости з'єднання.

● **Найближча сесія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй** повинна б відкритись 15 вересня цього року. Але тому, що саме тоді йтиме в Америці виборча кампанія, в якій — між іншими справами — будуть заторкувані також фінансова криза Об'єднаних Націй і допущення Комуністичного Китаю до ОН, то Генеральну Асамблею ОН відкриють, мабуть, аж після президентських виборів.

● **Група італійських сенаторів**, між ними — очевидно — й комуністи, зголосили внесок в італійському парляменті, щоб Італія підтримала на найближчій сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй справу допущення до Об'єднаних Націй Комуністичного Китаю. Італійські комуністи й комунофіли покликуються на французького президента де Ґоля, який рішив визнати Комуністичний Китай.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mone orders виставляти на: "Svoboda".
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Потрібно 150.000 долярів

У 14 числі „Свободи" з 22-го січня ц. р. вміщено заклик Українського Конгресового Комітету Америки, в якому пригадується американсько - українській громаді, що ця її репрезентаційна перед американськими властями верхівка не всилі виконувати своїх завдань — без відповідних фондів. Український Конгресовий Комітет Америки навів у найзагальнішому підсумкові ті найважливіші діла, що їх він проводив і проводить та водночас подав до відома конкретну програму, схоплену в 16-ох точках, яку визначив на 1964-ий рік. І для здійснення цієї програми склав мінімальний бюджет: $150-000. А що УККА не дістає ані сотика зовнішньої субвенції і всю свою екзистенцію та працю спирає виключно на рішенні та фондах рідної американсько - української громади, то й апелює до неї — скласти згадану суму в цьому бюджетовому році, левину її частину зібравши в часі від 18-го січня до 18-го лютого цього року.

Український Конгресовий Комітет Америки існує вже 24-ий рік. За той час він переходив різні стадії, мав успіхи й невдачі, переживав внутрішні суперечки і зазнавав у своїй верхівці персональних змін. Але факт його існування впродовж 24-ох років найвимовніше свідчить про його стабільність і про той здоровий інстинкт громади, який наказує ту установу зберігати. Очевидно, що вона — у своїй структурі і своїх ділах — не є ідеальною та досконалою і що в голосах критики на її адресу є частина правди. Але немає найменшого сумніву, що найповажнішим джерелом недоліків УККА є брак фондів, які дозволили б поширити його апарат у Ню Йорку й Вашингтоні, збільшити видавничу діяльність в англійській мові, нав'язати кращий і доцільніший зв'язок з американською пресою та перезинним політичним, інтелектуальним й професійним американським колами. Коли пригадаємо, що в 1962-му році, останньому, за який підведено вже остаточні дані, зібрано на Народний Фонд всього $69 000, а разом із вплатами за передплату періодичних видань УККА, членськими внесками і т. д. всього $95 000 — то що можна вдіяти за цю суму при нинішніх друкарських цінах та нинішній навіть мінімальній винагороді за працю? Насправді УККА може служити за зразок установи, яка з найменшими засобами осягнула найбільші висліди.

Критика має вартість тільки тоді, коли вона конструктивна, коли вона доброзичлива і коли спирається на фактах. Доброзичливу критику у відношенні до УККА можуть вести тільки ті, які підтримують його своїми грошовими внесками і пожертвами, виявляють свою добру волю не фразою, а ділом. Згаданий заклик Українського Конгресового Комітету Америки, підсумок його праці і конкретна програма діяльности — це ті позитиви, що їх мусить признати кожна конструктивно думаюча українська людина. Цього року УККА має особливе моральне право звертатися до американсько-української громади за допомогою. Пам'ятник Т. Шевченкові у Вашингтоні буде водночас могутньою пригадкою активности та впертої праці УККА, які виявились не тільки в справі переведення закону про той пам'ятник, але й у боротьбі проти намагань відомих кіл не допустити до здвигнення пам'ятника. Заклик УККА появився теж слушно у числі „Свободи", присвяченому актам 22-го січня: щорічне проголошування Днів Української Незалежности в стейтах і містах Америки та величне святкування цієї події українською громадою — це також діло УККА, єдиної у світі організації, де засідають українці без уваги на обласне походження, віру і партійну приналежність.

$150 000 — це смішно мала квота, коли взяти на увагу, що УККА охоплює 55 центральних американсько - українських установ і організацій із сотнями тисяч фізичних членів. Аж соромно, що треба окремими закликами звертатися до тих сотень тисяч свідомих громадян, щоб склали свою лепту на боротьбу за осягнення величних цілей української спільноти. Хай не буде ні одного українця в Америці, який не причиниться б до зросту Українського Національного Народного Фонду.

У країні тотальної цензури

У поширюваній на Заході совєтській пропаганді востаннє все частіше стверджується, що нібито письменники і мистці в СССР користуються повною свободою мистецької творчости, що такої свободи, як в СССР, нема ніде в світі. З подібними ствердженнями виступали навіть Хрущов і його комісари від ідеології, громлячи водночас на різних зустрічах молодих і старших письменників за відступи від соцреалізму.

Тим часом дійсний стан справ у цьому відношенні свідчить про цілком протилежне. Систему затискування творчої думки, обмежування і заборону свободи слова доведено в СССР саме тепер до такої досконалости, якої не було навіть за Сталіна. Цензура в Совєтському Союзі сьогодні тоталітна як була колись, і партійний режим здійснює її вже не тільки через свої партійні канали та органи, але також з допомогою створених недавно спеціяльно для контролі над усім духовим життям державних комітетів у справі преси, літератури, театру й інших ділянок мистецтва.

Дуже показовою ілюстрацією дійсної ситуації із „свободою мистецької творчости" в СССР може бути надісланий конспіративно за кордон і надрукований в американському журналі „Ню Лідер" в числі з 9-го грудня 1963-го року лист одного з видатних совєтських письменників, що підписався фіктивним прізвищем Н. Гаврілов. На вступі до свого листа Н. Гаврілов стверджує, що головною причиною нестерпности індивідуального і громадського життя в СССР є повний брак можливости вільно думати й вільно діяти. Кожний вчинок совєтського громадянина, кожний його виступ, кожну висловлену ним думку перевіряє і цензурує зграя партійних і урядових цензорів, особливо ж так званих критиків, головне завдання яких не оцінювання вартости твору, а вишукування і засуджування усяких „ухилів". Наглядачі над літературою, — пише Гаврілов, — стежать за тим, щоб у совєтській літературі не проявилося нічого відштовхного, оригінального й індивідуального, щоб усе було „під один стріхулець" З другого ж боку, самі літератори мусять витрачати масу енергії й часу на те, щоб свої твори писати під смак партійних цензорів і наглядачів. Згідно із ствердженням Н. Гаврілова, при кожному совєтському видавництві, про кожному журналі чи газеті, крім настановлених режимних редакторів, діють також окремі цензори, через руки яких проходить усе, що письменники надсилають до цих видавництв чи редакцій, і які вирішують, що можна друкувати, а що ні. Режимний цензурний тиск спричинюється також до того, що в літературному й мистецькому світі здобувають вплив і голос усякі кар'єровичі, люди, які орієнтуються в настроях цензорів і особливо тих, що визначають висоту літературних гонорарів.

У загальному висліді вся совєтська література перебуває в полоні нещирости й забріханости і літературна критика сповнена безнастанної підозри й намагання накинути всій літературній творчості партійно-режимні штампи і тенденції. Про ніяку свободу бідолашні совєтські письменники та мистці не можуть навіть думати.

Валерій Остапенко

„ЗЕЛЕНА АРМІЯ"

I

У наші дні людство докладає великих зусиль, щоб утримати мир на землі. Але які б світлі надії не ніс із собою „голуб миру", тінь бога війни Марса невідступно його переслідує. Ця тінь проходить над усіми частинами земної кулі, затемнюючи добрі дні людей. Психоза війни так нас опанувала, що ми вже менше цікавимося проблемами миру, ніж проблемами війни. Ми цікавимося новими винаходами і уважно слідкуємо за тим, як озброюються держави та, модернізуються армії. І силою атомових бомб та кількістю хотних дивізій оцінюємо воєнну спроможність тієї чи іншої держави.

А проте, десь за межами нашої уваги, може навіть нашої свідомости, назріває нова могутня сила. Ця сила вже звернула на себе увагу багатьох провідних людей і стала предметом поважних обговорень у генеральних штабах деяких держав. Цією силою є — „зелена армія".

Уже в часах походів Александра Македонського на його обози та лінії комунікації нападали партизани. Пізніше нападали партизани на легіони Юлія Цезаря в горах Малої Азії та на Балканському півострові. Індіяни Центральної і Південної Америки боролися проти білих завойовників за всіма правилами партизанського мистецтва. А Робін Гуд в Шервудському лісі діяв у стилі сучасних партизанів. Далі історія оповідає, що армія Наполеона в Росії мала великі втрати від ударів „лісових солдатів". А під час російсько - японської війни кавалерійський рейд генерала Мищенка змусив японців змінити їхні оперативні пляни. Після першої світової війни на Україні, Дону та Кубані виступало багато різних партизанських загонів. Нестор Махно протягом кількох років успішно діяв проти регулярних армій і був неабияким знавцем засади своєї тактики „вогню і коліс".

У цей період партизанська справа остаточно займає своє місце у воєнному мистецтві. В 1920-их роках при Московській Воєнній Академії створюється спеціяльна катедра партизанської тактики, яку деякий час очолював талановитий партизанський діяч, наш земляк Юрко Тютюнник, пізніше розстріляний большевиками за участь у визвольних змаганнях.

Таким чином бачимо, що в своїй принциповій суті партизанська справа є такою ж старою, як історія воєнного мистецтва. Але якщо партизанська війна в минулому мала переважно стихійний характер і обмежувалася діями місцевого значення, то в наші дні вона набула певних організаційних форм і значно поширила поле діяльности. Що більше, партизанська справа має тепер свою воєнно - політичну доктрину, яку названо — „малою війною".

У нас часом можна прочитати або почути вислів — „мала війна" — на відміну від вислову — „велика війна". Так, у нас прийнято називати „малими війнами" льокальні війни в Альжирі, Ляосі, Індонезії, В'єтнамі. З огляду на те, що термін „мала війна" набув спеціяльного значення — як воєнно - політична доктрина партизанської боротьби — називати всі льокальні війни „малими війнами" неправильно, бо це вносить неясність у темах спеціяльного характеру.

Чому в нашу добу, добу великих технічних винаходів і нових метод ведення війни, партизанська справа, ота „стара" іррегулярна „зелена армія" набуває щораз більшого значення? Чому проблемами партизанської війни цікавляться тепер не лише в совєтському генеральному штабі, але також у Пентагоні, Сангерсті, Сен-Сірі та у відродженому Німецькому Інституті Воєнних Знань?

Відповідь на це питання знаходимо в таких факторах:

Фактор воєнний. Під час другої світової війни, особливо на східньому та балканських фронтах, партизанський рух прибрав таких великих розмірів, що виникла потреба малі окремі партизанські загони формувати в партизанські з'єднання. Це змінило і самий характер партизанських дій. Якщо малі загони обмежували свої дії такими суто партизанськими акціями, як порушення нормальної праці адміністрації запілля та штабів противника, політичний терор, економічний саботаж, ідеологічно - пропагандивна „обробка" населення, то великі з'єднання можуть уже виконувати завдання суто воєнного порядку — функції частин регулярної армії.

Так, під час загального наступу совєтської армії, піхота часто відставала від танків, що, очевидно, могли використати німці, щоб відрізати танки від піхоти. Але танки не звільняли ходу, а йшли вперед, бо там, у німецькому запіллі, на них чекала свіжа, готова до бою піхота „зеленої армії".

В той самий час на Балканах координовані дії комуністичних партизанських бригад змусили німців перейти від тактичних методів боротьби до оперативних, а у фінальний період війни створилася там ситуація вже стратегічного значення.

Говорячи воєнною мовою, це означає, що в другій світовій війні традиційна партизанська тактика вийшла на оперативні простори, і можна передбачати, що в третій світовій війні вона стане могутньою зброєю стратегічного впливу на волю противника.

● **Пані Линдон Б. Джансон** в понеділок 20 січня прилетіла до Ню Йорку і з летовища поїхала до Метрополітального Музею Мистецтв. Цікаве, що і на літаку і в Музеї присутні не пізнали дружини Президента, з чого вона була вдоволена, бо спокійно могла оглядати мистецькі картини аж в трьох нюйоркських музеях. Увечері вона була на показі п'єси Артура Міллера під заг. „Після падіння". Вона спізнилася на 12 минут, і актори чекали на неї та привітала її публіка оплесками при вході на залю. В театрі пані Джансон товаришили постійний амбасадор ЗДА до ОН Аллей Стівенсона і президента теперішньої сесії Генеральної Асамблеї ОН Карльоса Соса - Родригеза з Венесуелі. У вівторок 21-го січня пані Джансон була вже у Вашінгтоні.

ПЕРЕД РОКОВИНАМИ ШЕВЧЕНКА

Для українців, як в Україні, так і в діяспорі, 1964-ий рік є надзвичайним роком. Цеж бо сповниться 150-ліття з дня народження найбільшого сина українського народу, пророка, геніяльного поета і борця за визволення України — Тараса Григоровича Шевченка.

І тут і там, на чужині і в Україні, українці підготовляються до відзначення цих знаменних роковин. Як відзначать ці роковини українці на Україні, залежатиме від політики домінуючого там режиму і від того, на що відважаться наші земляки в їхніх незавидних обставинах. Тому наші бажання щодо форми і змісту вшанування пам'яті Шевченка на Україні мусять обмежитися тільки бажанням, щоб наші побратими гідно спом'янули Великого Тараса в сім'ї ще роз'єднаній і невольній.

Святкування цих роковин серед українців у діяспорі відбуватимуться в зовсім інших обставинах: вони будуть вільні від уської контролі режимів в країнах їхнього замешкання; українці у вільному світі мають нагоду вшанувати Шевченка таким, яким він дійсно був, без „офіційних інтерпретацій" його ідей і творів, без перекручування та пристосування їх до ідеологічних догм панівної партії.

Але, як відомо, з кожним привілеєм іде вкупі відповідальність. Тоді, коли ми можемо лише обсервувати події на поневоленій Україні, проявити свідомого українства, його спроби і намагання гідно сплатити данину нашому Пророкові, тут, на вільній землі, ми повинні стати активними популяризаторами Шевченкових ідей, повинні поставити певні вимоги нашим науковим інституціям і громадським організаціям щодо форми і змісту святкувань.

Кілька років тому українсько - американська спільнота почала реалізувати грандіозний проект — встановлення пам'ятника Тарасові Шевченкові в столиці Америки. Діло похвальне. Але чи це все? Чи ми задовольнимось лише цим небувалим для нас спектаклем і після відкриття, промов та бенкетів розійдемося і відзначення роковин закінчено? Хочеться вірити, що н... що це буде тільки початок, що це буде лише один аспект віддання нашої пошани Великому Синові нашого народу; що є пляни, іде праця, і що 1964-ий рік стане дійсно роком Шевченка — виповнений презізними подіями та формами святкувань. Так, хочеться вірити, але як воно дійсно є? Не знаємо, бо ніхто нічого не говорить, не повідомляє, не інформує — вся наша увага звернена на місто Вашингтон і — тридцяте травня.

Тому хочу зробити декілька завваг щодо форми і змісту відзначення Шевченкових роковин.

Одним із провідних гасел 1964-го року повинно бути: „Виведім Шевченка з українського гета і покажім його світові!"

Правда, багато вже писалося про Шевченка в чужомовній літературі, багато дечого вже перекладено на чужі мови. Але всього цього ще замало. До того ж багато з цього вже перестаріло або видали лише українськими чи маловідомими чужинецькими видавництвами, і кольпортація цих видань, як правило, обмежувалась українською спільнотою.

Газета „Вашингтон Пост" яка так зневажливо серед українців в ЗДА, завважила, що Шевченко для американців — „невідома істота". І так воно є, і ми, українці, відповідальні за це. Бо поміж кількакратними, на мою думку, деякими непотрібними, перевиданнями Шевченкових творів ми ще не спромоглися на хоч одне гідне видання його творів в англійській мові. А якщо й видали, то не тільки в скромний спосіб, але й не зуміли, чи не подбали поширити це видання на англомовні читацькі кола. Авторові цих рядків відомі випадки, коли американські студенти, зацікавлені антишевченківською кампанією вашингтонської газети, шукали творів Шевченка в кількох книгарнях у Вашингтоні, але щоразу діставали у відповідь стандартне: „Такої книжки у нас немає". Таких випадків, мабуть, було багато, бо американська студіююча молодь, всупереч навмисним упередженням, таки цікавиться поезією і поетами, чужими і своїми.

Тому автор пропонує:

1) Підготовити й видати в англійській мові антологію вибраних творів Шевченка, в яку входили б твори, що мають універсальний характер. Представмо Т. Шевченка чужинцям як поета, філософа і мислителя, який цікавився загальнолюдськими ідеями. Таке видання було б пайпрактичніше в формі „покет едишин", бо вимагало б воно прорівняльно невеликих коштів і було б доступне для великого кола читацької публіки. Видати це повинна якась відома американська інституція (наприклад: „Філософікел лайбрері", яка займалась би відповідною рекламою цього видання і його поширенням.

2) Підготовити й видати в англійській мові збірку есеїв, в яких автори - чужинці висвітлили б різні аспекти Т. Шевченка, вплив його слова на літературу інших народів, зв'язок Шевченкової творчости з літературною творчістю тих народів і т. п. За хороший приклад може послужити публікація - симпозіюм: "Adam Mickiewicz in World Literature", ed. by Wiednicki.

3) Запропонувати Американському Славістичному Т-ву зорганізувати в 1964-му році конференцію-симпозіюм, присвячену Шевченкові і його творчості, на якій головними доповідачами були б чужинці славісти. Їхні доповіді з тої конференції видати окремою відбиткою під фірмою цього Товариства.

4) Ужити заходів, щоб котрась з американських радієвих і телевізійних корпорацій підготовила і передала через радіо і телевізію півгодинну чи годинну інсценізацію з життя Шевченка, або принаймні дискусійний форум - панель, учасники якого, українські і чужинецькі славісти, обговорили б життя та творчість нашого поета.

Українські студентські гуртки при американських університетах повинні для своїх колег - американців провести доповіді та вечори, присвячені Шевченкові, відіграти його твори на платівках, прочитати деякі уривки з його поезій, зорганізувати виставку його творів і т. п. Студентські часописи при університетах мають подати відповідні статті про Шевченка.

6) Видати, також у формі „покет едишин", відбитки мистецьких творів Шевченка. При цьому треба пам'ятати, що нішо не заступить видання, випущеного відомим американським видавництвом, яке має своїх кольпортерів, доступ до книгарень по цілій країні і відповідну рекламу.

7) Подбати, щоб англомовні газети вмістили у своїх літературних чи недільних додатках відповідну інформативну статтю про Шевченка і його творчість.

8) Зорганізувати виставку творів Шевченка при більших громадських бібліотеках.

Може дещо із запропонованого вище є вже в плянах праці наших наукових інституцій. Може, але нам, громадянам, про це невідомо. Тож треба вже тепер призадуматись над цими справами і подбати, щоб пам'ять нашого поета - пророка була вшанована всесторонньо, бо чисто українських академій не вистачить для того, щоб сповнити наш обов'язок і символічно сплатити даняну Великому Кобзареві.

С. Д. О.

Василь Витвицький

Потреба музичного журналу

Недавно вийшло у світ друге друковане число „Вістей", що їх видає хор „Дніпро" у Твин Сіти в Міннесоті. Поява на загальногромадську міру — можливо — й не дуже велика, але з уваги на теперішні обставини вона заслуговує на особливу увагу.

Порівнюючи з подібними хоровими бюлетенями, „Вісті" відзначаються і своїм змістом, і зовнішнім оформленням. У двох останніх числах бачимо широку скалю заторкненої тематики: статті про композиторів і музичних діячів (Кирило Стеценко, Сидір Воробкевич, Гнат Хоткевич), про Капелю Бандуристів ім. Т. Шевченка, нарис історії української хорової музики, поєментра згадка про Вавиля Барвінського, практичні поради хористам, з преси, хроніка тощо. Слідна у „Вістях" дбайливість за чистоту мови і за точність музичної термінології.

Вартим підкреслення є факт, що „Вісті" видавані старанням невеликого гуртка ентузіястів хорової справи, є на сьогодні єдиним українським музичним журналом у світі. Як це не дивно, але в Україні в останні роки музичного журналу взагалі немає.

Напередодні другої світової війни на українських землях появлялися два поважні музичні журнали. У Києві виходила „Радянська Музика" — орган Спілки Радянських Композиторів України, а у Львові „Українська Музика" — орган Союзу Українських Професійних Музик, що його головним редактором був д-р Зиновій Лисько. Згодом, що задово перед тим появлялися три українські музичні журнали, між ними київська „Музика", хар-

(Закінчення на сторінці 3-ій)

Д-р Лука Луців

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА

(У сторіччя з дня народження письменниці)

(XI)

Усі повісті Кобилянської побудовані на схемі: дівчина має рішати, за котрого з двох „любків" виходити заміж. У повісті „В неділю рано зілля копала" ця схема відворотна: Гриць „одну брав би і другої не лишав би", бо йому „жаль одну покидати, а шкода й другу кидати", він хоч „біла у посватає, але чорняву більше любить". Гриць одверто заявляє Тетяні, що „тільки її одну любить, на весь світ одну", і після „кожної зустрічі з Тетяною він неначе тратить владу над собою, так дуже підходила вона йому під душу". Але Гриць, „не бачивши довше Тетяни, починав тужити за Настокою і відчував ,що не може без неї обійтися. Яка вона добра, яка податлива, як приставала в усім за ним ... вона, крім нього, нікого не любила".

Дослідники літературних мотивів нараховують невелике число драматичних конфліктів ,які вічно повторюються в літературних творах. І письменники з малим літературним талантом не відважуються стати по знані сюжети, бо, мовляв, усе вже в літературі опрацьовано ,або пишуть так ,нові" твори, які не вносять нічого нового в письменство.

Велич Кобилянської в тому, що вона не побоялася сягнути по такий „оклепаний" в літературі сюжет і, після загальнознаної драми „Ой не ходи, Грицю" дала свій власний літературний варіянт цього сюжету, який виявився високомистецьким літературним твором. Мистецьку вартість „В неділю рано зілля копала" оцінили не тільки наші літературні кола, що видно хоч би з того, що в 20-их роках перекладено цю повість на чеську мову під назвою „В Карпатах", а пізніше й на інші мови.

В тому ж краса цієї повісті Кобилянської? Авторка побудувала її з дуже великою ощадністю слів. Тут нечувана в Кобилянської лаконічність вислову, яка не дозволяє й найменших скоротів. Сюжет повісти письменниця розвиває з драматичною напругою. Окремі сцени так і просяться, щоб їх сценічно оформити або сфільмувати. Це відчувала велика приятелька Кобилянської Леся Українка і хотіла з неї зробити лібретто до опери, просячи М. Лисенка написати музику, але про це вже згадували давніше.

Л. Українка бачила драматичну напругу в цій повісті, де трагізм ґрунтується на характерах головних героїв, які мусять спокутувати гріх, що свое призначення, про яке ми говорили в „Землі", хоч вони того гріха не завинили.

Наприкінці повісти, після Грицевої смерти, Мавра заявила: „Тут уже її гріх скінчився", і пішла зі своїм батьком знову між цигани.

Герої „В неділю рано зілля копала" відмінні від усіх інших людей в їхньому довкіллі.

Гриць, хоч і знає, що він тільки годованець у своїх батьків, „гордий, мов сам боярин якийсь". „У його руках і голосі було стільки наказуючого й гордого, що його прибрана мати вмовкла й побіліла". Він, „гарний і міцний, підпімав коня, мов малу собачку за передні ноги і держав його добру хвилину". Коли він „їздить на чорнім, як вугіль, коні, тоді він найкращий".

Подібна й Тетяна. „Висока, гнучка та білолиця. Особливо одним впадає вона кожному в очі, хоч би кому. Що своїм блідавим лицем і чорними густими бровами, що лукавою; дівчиною не має ні однієї в селі. Неначе з іншого світу, непохитна, ніби витесана над чорними задуманими очима.

Виглядає мов пишна боярська дитина, що дивується мовчки довкола себе".

Ось сцена, як Гриць прощається з Тетяною:

„Зійшовши до білої стежки, він сів без слова на коня, не кинувши на неї ні поглядом, — вертається назад; а вона так само мовчки, не поглянувши й собі на нього, щезає десь у лісі, і більше її не бачить".

Тетяна вже на початку свого кохання заявляє Грицеві, що „він не буде з нею посвистувати", і „як це робить з іншими дівчатами, бо „вона не для першого-ліпшого".

Тому читач увесь час немов бачить ту трагічну долю, що зависла над героями. Але це зовсім не зменшує його зацікавлення твором, бо таємниця матері-циганки відкривається перед головними героями тільки наприкінці, коли Мавра пізнає в Грицеві свого сина. Трагедія поглиблюється ще й тим, що дід Грицьів — циган Андронаті, і його мати — циганка Мавра, спричинилися, хоч і несвідомо, до того, що так трагічно розв'язався заплутаний клубок повісти.

Усе це, разом з прегарними описами карпатської природи, дозволяє нам твердити, що повість Кобилянської „В неділю рано зілля копала" треба вважати за найдорожчу перлину між її іншими перлами — „Царівною", „Нюбою" або „Землею". Величний задум авторки втілився у відповідну форму. Іде твору обіперта на глибокій моральній правді про життя, згідне з Божими законами. Хто їх нехтує, той стягає на себе кару. Так було в грецьких трагедіях і так сталося в повістях Кобилянської.

Сама авторка пише, що „особи в повісті „В неділю рано..." — це типи з дійсного життя, які вона пізнала в горах: циганку Мавру, старого Андронаті, — її батька; Гриця — одного молодого знаного їй одинака-гуцула, а решту домальовала фантазія. Почування плили з власних грудей, чар природи робив своє, а думки укладалися самі зі себе на папір".

Автор „Нарису історії української літератури" Володимир Радзикевич, вважає повість „В неділю рано зілля копала" за „найкращу повість" Кобилянської, яка „виявила в ній власну творчу інвенцію, прослідкуючи Грицеву вдачу та його зраду" (Львів, 1941, ст. 198).

О. Бабишкін пише, що ця повість „стала одним з найпопулярніших творів української клясичної прози".

Але цей критик невірно пише про те, що „конфлікт виникає на соціяльній нерівності, в соціяльно розмежованому циганському таборі, . . . і що причини особистого горя Маври й Андронаті закладені в соціяльному антагонізмі між багатими й бідними, між панами і трудящими". Бабишкін мусить називати „трудящими" навіть циганів, хоч Мавра зраджувала свого чоловіка-цигана не тому, що вона бідна, а тому, що полюбила білого багача . . . І тому навіть совєтський критик мусить вкінці таки признати, що ця повість Кобилянської „належить до тих надбань української клясичної літератури, в яких велика тема людських почуттів, розкритих у всій глибині їх психологічних переживань, втілена у відповідній формі твору, в якому за кожним словом, за кожним реченням ховається важлива думка і нестерпне почуття".

М. Комишанченко також гадає, що „в тогочасному буржуазному суспільстві . . . щасливе і радісне життя є недосяжне". Далі він і наводить оправдання для авторки, яка „не бачила тих шляхів, які приведуть людство до щастя. Саме цим можна пояснити недостатнє вмотивування нею тих суспільних причин, які лежали в основі сумної долі її героїв". Але Бабишкін таки написав, що „здійсненнями мрії письменниці. Вона мала щастя побачити, як земля перетала розмежовувати людей".

Як бачимо, літературні критики й літературознавці в Москвою поневоленій Україні не можуть вірно оцінювати письменників, бо мусять завжди оглядатися на те, щоб творчість даного письменника була в згоді з партійною лінією, яка постійно нагинається до того вітру, що повіває з Москви. На отой московський північний вітер мусять уважати і в Києві.

Не можуть там відкинути повісти „В неділю рано зілля копала", бож її видано вже багато разів українською мовою, а крім того перекладено російською, чеською, німецькою мовою. Тому мусять цю повість хвалити і в Україні, але при тому обов'язково підкреслювати, що в „буржуазному суспільстві . . . щасливе і радісне життя є недосяжне". Таким способом легко можна схарактеризувати всю світову літературу. Смілася б із такого писання головний герой повісти Гриця, який не керувався жадними соціяльними мотивами, коли говорив Настці: „Ти одна для мене в світі добра і щира, одна до ладу приводиш. До хати, роботи принуждуєш, до родичів навертаєш — а то без тебе був би я вже давно . . . — І замахнувши лукувато рукою та указавши далеку далечину, свиснув і усміхнувся". (Цим авторка натякала на приздуження в Гриця жадобу до циганського мандрування, бож він був сином циганки).

Степан Куропась

ШИКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Володимир Гірняк, обласний організатор УНС, виїхав з Шикаґо для дальшої праці в районі Дітройту — Віндзор, а відтак Клівленду. До Шикаґо повернеться влітї. Союзівці Шикаґа прощали його в Союзовому Домі на Шикаґо — Південь на 51-ій вул. Сталося так, що на прощанню був теж організатор УНСоюзу Микола Ткачук, то присутні з приємністю заспівали і йому „О хто, хто Николая любить"...

Стріча шістки, себто 6-ох членів Головного Уряду У. Н. Союзу відбулася в понеділок 13-го січня в клюбі Коновальца — домівці 423-го Відділу УНС. Обговорено справу 70-ліття УНСоюзу, організаційної кампанії з цього приводу, та зборів Окружного Комітету. Всі урядовці згодилися в тому, що новий рік треба зачати вже тепер, а не чекати на літо. Рішено скликати організаційні збори У. Н. Союзу районів Пулман, Борнсайд, Іст Шикаґо — Ґері, Джоліст, Савт Бенд, Мілвокі і Раксфорд. Головні урядовці поділилися районами своїх діянь. Головному радному Миронові Куропасеві доручено придумати відповідну імпрезу для молоді щось в роді: Попис молодих таланів. Імпреза мала б відбутися восени, або на закінчення кампанії. Дохід з імпрези мав би йти для висилки курсантів на курси Союзівки в 1965 р.

Шикаґо має здобути в 1964 р. 1,000 нових членів, а дальших 2,000 до конвенції, щоб в 1966 р. під час конвенції Союз мав вже 100,000 членів. Це число можливе до осягнення, і всякі навіть малі недомагання чи недотягнення шкодять походові до ста тисяч!

Ялинку для дітей влаштувала православна парохія св. Володимира 12-го січня. В театральній п'єсі на 3 дії зображено Рождество, втечу Ісуса перед Іродом. Вчителі школи мусіли попрацювати, щоб силами школярів так гарно зобразити історію народження Христа, підібрати костюми і т. п. Програмою проводив д-р Шимонів. Біля ялинки дітей обдаровано, чим хата багата. Повна заля людей свідчила про заінтересовання батьків.

Маланчин Вечір влаштовують наші організації щорічно, і всі тішаться популярністю вечора. Так було і цього року. На жаль не мають вони нічого спільного з традицією, Маланкою чи Новим Роком. Цього року закінчили старий рік 11-го січня, то яка ж Маланка без Маланки?

Д-р Володимир Жила, професор коледжу в Лубок, Тексас, відвідав нашу громаду у зв'язку з конвенцією „Амерікен Нейм Сосайті". Професор хотів стрінутися з українським громадянством, та, на жаль, на скору руку не можна було нам влаштувати йому стрічі. Він виступив лише в Академічному Клюбі, де доповідь мав мґр. Рубчак з університету в Канаді. — А шкода, бо професор має два цікаві реферати, а саме „До психологічно - історичних процесів духового творення українського народу" і другий „Леся Українка у світлі критики і часу". На американському з'їзді він дав доповідь: Юкреніен енд Рашен Сорнеймс Харков Реджістер 1660 р.". Наша поетеса Ганна Черінь заопікувалася професором під час його дводенного побуту в нашій громаді, та вможливила йому пізнати нашу громаду.

Міжнародна Виставка Скоту, яка відбувається у нас щорічно, проходила цього року під знаком нових наукових досягнень на полі годівлі домашніх тварин. Виставка виказала, що зайшли значні зміни в ділянках корму, генетики і психології. За останніх десять літ вдалося науці зменшити мірку норму, потрібну для продукції 100 фунтів шинки на 25%. За останню декаду зайшла зміна і у виборі чемпіона. Колись він важив неменше 1,500 фунтів і мав багато непотрібних фляків, які обтяжували його дворічне тіло. Цього року він важив 925 фунтів, мав один рік і кождий фунт його живої ваги потрібний і дорогий та смачний! Америка вже не дбає про кількість, але про якість волової печені чи шинки!

Я відвідав Україну і у зв'язку з моїм репартажем у „Свободі" на ту тему я дістав багато листів з різними запитами, докорами і похвалами. Навіть деяка преса, як от „Народна Воля" і „Гомін України" відозвалися. Відповісти всім листовно мені неможливо, бо листів багато. Деяким я вже відповів і відповідаю іншим в оцій Хроніці. Отже — видавати опис моїх вражінь окремою брошурою я не думаю. Замала книжка була б, а в додатку хто її купив би? Українським людям я кривди в Україні не зробив і не розумію того пана в Ню Йорку, який картає мене, мовляв, вам, як інженерові, це не пасує. Не розумію, що він під тим розуміє. Не розумію теж анонімів з Еванстону, про що їм ходить. Їх остерігаю; що в Америці є свобода слова і преси, але за ті слова треба відповідати, бо і пошта тут заінтересована. Громадянина з „Народної Волі", що дорікає мені, що я їхав „приватно", спитаю — а хіба можна їхати офіціяльно? А втім, то хто має таку відвагу виступати там офіціяльно, де на кожному кроці небезпека паломництва таки існує!? Але повідомляю його і всіх читачів, що в 1964 р. я таки поїду офіціяльно і то з рамени Амерікен Фарм Бюро Федерейшен, як офіційний перекладач і рільничий експерт з групою фармерів. Як ніхто „не кине монкі ренч" до тієї справи, то я через Японію, Зелений Клин Казакстан, Кубань і Україну буду 3 місяці оглядати край, фарми і людей. Напевно стріну українців на Зеленому Клині і в Казакстані, не говорю вже про Кубань чи Україну. А тоді напишу книжку з ілюстраціями, все одно, купить хто, чи ні! Газета „Гомін України" закидає мені, що я не міг з вікна вагону все бачити. І це правда! Але де власними ногами я був, і що очима бачив, то це інша справа.

Чому є в нашому інтересі їхати в Україну? Просто тому, щоб люди на Україні, що не мають змоги читати світової преси, знали, що існує ще Україна поза Україною! Що ще є люди на світі, хоч і за кордоном, що думають ще про „самостійну". А то мені дорікали там: „Що ж зробимо, нема вже нікого, що думає за „самостійність!" Відвідини України ділають на українців як свшанзілля, як лікарство, як надія і віра! Інша річ, хто туди їде. Я стрічав таких американців і канадійців, і то не проґресистів, що хвалили обставини і вмовляли в людей, що їм там добре, а одна наша американка, замість помогти бідній родині, зажадала, щоб купили їй, „пам'ятку зі старого краю", гуцульський кожушок за 75 карб. — що виносить 85 долярів. І дочка купила!.. Куропась собі не перечить, коли каже, що Україна визволиться власними силами, тому не треба туди їздити? Україна може лише власними силами визволитися! Ніхто не буде слати своє військо для визволення України. Але не зашкодить як Америка змудріє і побачить, що Україна таки змагає до визволення. Як може молодь Америки і Канади полюбити Україну, як її не бачить? Тому я сина намовив їхати, хай полюбить Україну всім серцем своїм. Чи ясно тепер „Гомонові України"? Сила України в Америці лежить в молодому американському українському поколінні і те покоління треба рятувати всіми засобами.

Замісць святочних желань пересилаю $ 10 як коляду для ЗУАДК-у. Сотні святочних желань з обох континентів, з нагоди свят старого і нового календаря не дали мені змоги зреванжуватися добрим людям теж святочними карточками, бо в Америці всього є подостатком, але бракує часу.

Успіх нюйоркської „Думки" в Клівленді і Шикаґо

1. Хор „Думка в Клівленді

28 листопада 1963 Клівленд гостив вперше відомий хор „Думка" з Ню Йорку. В складі 90 осіб хор виступив у великій авдиторії Парма Сініор Гай Скул з самостійним концертом. На програму зложились переважно виїмки з опер не тільки українських, але й світових композиторів. З хором виступила солістка Ню Йорк Сити Опери Марта Кокольська.

Концерт був поважною імпрезою та стягнув велику кількість любителів української пісні. Програма концерту почалась „Прославним Хором" з опери „Тарас Бульба" М. Лисенка. Вже з першої точки можна було відчути, що маємо до діла з фахово заавансованим хором і диригентом. „Туман хвилями лягає" М. Лисенка тільки підтвердив та закріпив наші перші враження. Хор виказав велику заспіваність, техніку та хорову дисципліну. Співоча тяглість музичних фраз та дикція дуже добра. Гарно вийшли „Інфляматус" Россіні та „Мізерере" Верді з пописовою партією П. Кокольської. П. Е. Камінський, гарний голос, дещо за слабий в дуеті з п. Кокольською. Слабше випав „Хор вояків" Ґуно, який, здається, ніколи не був добре заспіваний непрофесійним хором.

Виконана сцена з опери „На Русалчин Великдень" Леонтовича незвичайно гарна, правдивий попис для жіночих голосів. Уставка хору оригінальна та доцільна. „Вибір Гетьмана" Кудрика робить імпозантне враження як цілість, хоч має свої слабі місця. Концертова партія двох фортепіянів надає величности та завершує цілість.

У всьому видно велику роботу диригента І. Задорожного. Він провадить хор із зрозумінням та рутиною. Рух його руки певний та чіткий, а при тому еластичний. Хор виявляє першорядну дисципліну. Всі голоси вирівнані та звучать дуже гарно. П. Марта Кокольська, що відспівала ряд пісень, в більшості українських композиторів, дала все із свойого співочого уміння і здобула собі повне признання слухачів. Коли до її прекрасних співочих вальорів додамо незвичайно приємну появу та сценічну рутину, дістанемо образ співачки високої кляси. Оба акомпаніятори, панове Берник та Омельський заслужили собі найвищої похвали. Солістці, хорові та диригентові піднесено квіти.

По концерті відбулось прийняття, яке для нюйорських гостей влаштував місцевий хор „Дніпро". Промовляли голови обох хорів, а голова Союзу Українських Хорів Америки П. Л. Крушельницький поділився своїми думками про значення української пісні на чужині та стан організації українських співочих товариств.

ОСа

—o—

2. Концерт в Шикаґо

Надійшли довго ждані дні 29-ий - 30-ий листопада. Славний хор „Думка" вперше виступив в авдиторії св. о. Николая в п'ятницю 29-го листопада. Цей виступ був виключно для шкільної дітворо. Треба було тільки глядіти на зачаровані діточі обличчя, що тихесенько, уважно, були зачаровані красою української пісні. До найкращих точок того належали „Хор татарів та козаків" з опери „Відьма" — композиції П. Печеніги-Углицького, і кантата „Вибір Гетьмана" — Б. Кудрика у виконанні мішаного хору.

В суботу 30-го листопада о год 7-ій вечора почався концерт для старшого громадянства в залі Технікел Гайскул. Сама поява такого численного хору (понад сто осіб) разом із незрівняним диригентом в особі п. І. Задорожного зразу зелектризувала публіку, яка наповнила простору залю, що має 3.000 місць.

Програма складалася з 1-ої, клясичної частини з перевагою пісень західньо европейських композиторів, як Г. Россіні: Інфляматус; Г. Верді: Мізерере; і батька нашої української музики Миколи Лисенка: Арія Марильці.. Друга частина програми мала побутово-історичний характер. До неї входили композиції українських композиторів. Крім чудово виконаних пісень: „Татарський і козацький хор" та „Вибір Гетьмана", про які була згадка вище, велике враження зробила на слухачів пісня „Прошу, напишіть до мене хтонебудь" у виконанні хору з сольоспівом оперової співачки Марти Кокольської, яка й була окрасою цілого хору. Ця пісня заслуговує на особливе відмічення, бо композитором її є проф. В. Шут, мешканець Шикаґа, якого численна публіка вшанувала рясними оплесками. Майстрами акомпаніяменту були відомі піяністи проф. Олександер Берник і проф. Ол. Омельський.

Реасумуючи, можна сміло ствердити, що Хор „Думка" добором репертуару, гармонізацією голосів, високою скалею, якою з ерудицією користувались солісти, а вкінці елеґантною поставою неперевершеного диригента Івана Задорожного полонив серця всієї шикаґівської громади, чого доказом були численні китиці квітів, якими вона обдарувала диригента, виконавців-солістів і цілий співочий ансамбль. Хор слушно заслужив собі на ім'я найкращого хору поза межами рідної Батьківщини. Українська шикаґівська громада, а особливо члени катедри св. о. Николая складають диригентові хору проф. Іванові Задорожному і всім хористам за їх благородне діло в допомозі побудови Дому для Старших і Відпустового місця, сердечне спасибі враз із найщирішими побажаннями росту до найкращих висот на славу Божу і добро нашої української спільноти.

Я. С.

Потреба музичного журналу

(Закінчення із стор. 2-ої)

ківська „Музика Масам", у Галичині ще на початку цього століття „Артистичний Вісник", в якому музичну частину редаґував Станислав Людкевич, в пізніших роках „Музичний „Вістник", „Боян" і ін. Тепер у цілій Україні на цьому полі мовчанка. Київ не може мірятися не то що з „народно-демократичними" столицями, Букештом, Прагою і Варшавою, але навіть з Братіславою, де появляється музичний журнал „Словенска Гудба".

Які причини такого стану? У всякому разі, не брак авторів. Сьогочасні музикознавці в Україні, особливо молодшої ґенерації, якщо судити по тих їхніх працях, що доходять до нас, добрі знавці свого діла. Не хочеться вірити, щоб на перешкоді стояли фінансові справи (за малу частинку того, що Совєтський Союз витрачає протягом єдиного дня на втримання своїх сил на Кубі, можна було б десятиліттями видавати не один, а кілька журналів).

Як би не було, таке становище вимагає збільшеної уваги від нас. І тут, власне, насуваються деякі питання у зв'язку із дніпровськими „Вістями". Чи не можна було б на базі вже початого видавати постійно друком музично-хоровий журнал загального українського обсягу? Хіба ж не всі ентузіясти цього діла зібралися у Твін Ситі. Є вони і в Ню Йорку, Шикаґо, Торонто і всюди там, де діють наші хори. Справа співпраці не натрапляла б на великі трудноці, коли зважити, що у нас є понад десяток фахових музикознавців, а композиторів і взагалі музик з добрим пером утроє більше. А скільки цікавих тем: мучиче життя на рідних землях і на еміґрації, важливіші події у світі, виконавчо - організаційні питання та ін. До того ж маємо готових кореспондентів по широкому світі, зокрема у Парижі, де навіть видавання українського музичного журналу було у пляні тамошніх наших музик.

Самі ж „Вісті" (чому не „Музичні Вісті"?) мусіли б поборoти перші труднощі з наладнанням редакційної ділянки. Їм прийшлося б сконцентруватися на музично-хоровій ділянці, відмовитися від матеріялів чисто льокального значення, звернутися обличчям більше убік музичної сьогочасности, української і світової. Адміністративно - фінансові справи журналу мусіли б спільно перебрати на себе хорові й музичні організації. Варто було б і Музичному Інститутові мати свою постійну сторінку. Про ці питання треба було б поговорити, особливо ж на еміґрації. Є один засіб, благодатну силу якого ми мали нагоду не раз випробовувати: кооперація. Що понад сили одному хорові, те можна здійснити при дружній співпраці двох-трьох десятків хорових гуртків і сотень музичних діячів.

Ясне одне: якщо українському музичному журналові немає можливости появлятися в Україні, треба подбати, щоб він появлявся в Новому Світі.

ВІДЗНАЧЕНО ЮВІЛЕЇ УКРАЇНСЬКИХ УЧЕНИХ

Шикаґо. — З нагоди річної конвенції американських славістів і мовознавців, що відбулася 26—30 грудня 1963 р. в цьому місті, відзначено 70-річчя життя президента НТШ проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького й 30-річчя наукової праці президента УВАН проф. д-ра Яр. Рудницького. З цієї нагоди відбулася зустріч і скромне прийняття в неділю 29 грудня в готелі Моррісон, в якій крім ювілятів узяли участь такі українські славісти, як д-р В. Лев із Скрентону, Па., д-р М. Овчаренко із Ню Орліно, Луїзіяна, д-р І. Сидорук із Сінсінаті, Огайо, проф. Вол. Жила із Любюк, Тексас і ін.

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА В ЗДА, СВІТОВА ФЕДЕРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, ОКРУЖНА РАДА СОЮЗУ УКРАЇНОК В АМЕРИЦІ, ЗОЛОТИЙ ХРЕСТ В НЮ ЙОРКУ

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

присвячена —

50-ЛІТТЮ З ДНЯ СМЕРТИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

відбудеться в суботу, 1-го лютого 1964 р. о год. 7-ій веч. в Українському Інституті Америки, 2 С. 79 вул., Ню Йорк.

ПРОГРАМА:

1. Дир. Філологічної Секції, **проф. д-р В. Лев**: Відкриття
2. **Д-р Софія Карпінська** (З. Хр.): доповідь на тему „**Драматична творчість Лесі Українки в світлі чужомовної критики**".
3. **Мґр. Ірина Пеленська** (СФУЖО): доповідь на тему „**Прометеїзм Лесі Українки**".
4. **Мґр. Леся Храплива** (НТШ): доповідь на тему „**Виховні проблеми в творчості Лесі Українки**".

Вхід вільний. — Гостям раді!

Цю Конференцію, що мала відбутися 24-го листопада 1963 р., відложена з причини жалоби по През. Дж. Кеннеді.

Доїзд: зупинка підземки IPT при 77-ій вул., або автобус Медізон Евеню при 79 вул. в Ню Йорку.

Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА
Світова Федерація Українських Жіночих Організацій
Окружна Рада Союзу Українок в Америці
Золотий Хрест в Ню Йорку

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їй кращу будучність, а нашій громаді у вільному світі нового свідомого члена!

---

†

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Знайомими, що 25-го січня 1964 року помер в Брукліні наш Найдорожчий

МУЖ і ВУЙКО

МАКСИМ ІВАНІВ

б. головний командант „Чорноморської Січі", учасник Визвольних Змагань.

Панахида відправиться у вівторок, 28-го січня 1964 р., о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні П. Яреми.

Похорони — в середу, 29-го січня 1964 р. з Української Православної Церкви Всіх Святих, при Схід 11-та вул. в Ню Йорку.

Горем прибиті:

АГАФІЯ — дружина
ВАСИЛЬ ЯСЬКІВ — сестрінок з Дітьми

---

†

В суботу, 25 січня 1964 р. в монастирі СС. Василіянок в Асторії, Н. Й., несподівано упокоїлась в Бозі на 85-му році життя, попередня Настоятелька цього монастиря

ВИСОКОПРЕПОДОБНА МАТИ

АНАСТАСІЯ АНДРЕЯ БОСА, ЧСВВ

Покійна народжена 28-го січня 1879 року в Глинянах к. Львова. До монастиря вступила 1904 року.

Тлінні Останки Покійної спочивають в каплиці в монастирі СС. Василіянок при 42-07 Дітмар Блвд.

Похорон відбудеться у вівторок, 28-го січня 1964 року, о год. 9-ій ранку.

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

СЕСТРИ ВАСИЛІЯНКИ
в Асторії, Н. Й.

В другу сумну річницю смерти НАШОГО НАЧАЛЬНОГО ПЛАСТУНА,

проф. Северина Левицького

СІРОГО ЛЕВА

буде відправлена

ПАНАХИДА

за спокій Його Душі

в суботу, дня 1-го лютого 1964 року

о год. 8-ій вечером в церкві св. ЮРА, при 7-ій вул. в НЮ ЙОРКУ,

про що повідомляє все Пластунство і Громадянство

Крайова Пластова Старшина

Д-р Іван Витвицький

ДО ІСТОРІЇ ПОЧАТКІВ ПЛАСТУ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

УКРАЇНСЬКА ПРИВАТНА ГІМНАЗІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА В РОГАТИНІ

1.

Виховне і національне значення гімназії

Славна своїми виховними методами ця гімназія в повітовому місті Рогатині, найбільша з усіх тодішніх (до 1914 р.) приватних гімназій, виникла мабуть в 1908 році з гімназійних курсів у селі Заланові. Ці курси були перенесені до Рогатина. Рогатинська гімназія згуртувала переважно селянську молодь не лише з рогатинського, а й з довколишніх повітів. Директором її був увесь час — до 1914 р. великий виховник Михайло Галущинський, перший потім у 1914 році комендант Українських Січових Стрільців.

Вчителі гімназії були переважно молоді, деякі тільки-що почали в тій гімназії свою педагогічно-виховну працю. Були між ними й старші учителі, які резигнували, маючи повні не легкі ще іспити й докторати, з кращих посад. Їх приманювала ідейна ціль збільшувати ряди української інтелігенції, вибираючи з малоземельних українських сіл здібну молодь і провідникочи під рукою дир. Галущинського організовану ним національно-освідомну працю та підготову до визвольних змагань.

Гімназія в Рогатині стала осередком культурно-освітнім осередком цілої округи (повітів: рогатинського, перемишлянського, золочівського, бережанського, частинно стрийського й станиславівського).

Вона підносила не тільки національну свідомість, а й громадську гордість населення округи. Добрий приклад директора й учительського складу в громадській праці й ідейних змаганнях передавалося молоді, яка розносила духа тих ідей у села й містечка округи, включалася в часі ферій у працю „Просвіт", сокільських і січових організацій і жіночих громад.

Слід теж підкреслити ще один важний момент з виховної праці цієї школи: в ній плекався дух соборної єдности українського народу. Деякі вчителі підтримували вже тоді особистий зв'язок з провідними діячами культурної й національно-громадської роботи в Великій Україні. Вони їздили туди, привозили відти цікаві новини тамошнього здвигу національного життя по 1905 році, пильнували чистоти й розвоєвої єдности української літературної мови, оповідали про тамошніх передових українців та їх громадську працю.

У чисельних гімназійних гуртках були видання, часописи, журнали, свіжі книжки з того боку — з Шевченкової, Кулішевої Батьківщини.

Цілком певно були: „Рада", „Одеський Листок", „Маяк", „Рідна Хата" та „Літературно Науковий Вісник", що тоді виходив у Києві.

Дехто з вчителів дописував до тих видань, — вони й заохочували декого з старших учнів посилати туди дописи.

Велика була моя радість і подив у товаришів, коли в одеському „Маяку" був надрукований мій, одного з наймолодших учнів, перший й останній вірш. Назви й змісту не пригадую.

Мали ми в гімназії й товаришів з того боку: полтавця Гаврилка, брата відомого різьбаря; одного з братів Плеваків, був хтось з Кубані. Взагалі у нашій гімназії немало жидів, які з нами товаришували, бавилися, говорили без акценту українською мовою, зберігали з нами щиру приязнь у пізнішому житті, деякі потім й вірно служили в українських арміях.

Була в гімназії спеціяльна товариська щадниця учнів, в якій ми щадили з ціллю — назбирати собі на „прощу" до Канева, на Шевченкову могилу. Одна така збірна проща вчителів і учнів відбулася саме перед вибухом першої світової війни.

Спорт не був тоді надто популярний серед тогочасної більш „літературної" молоді. Найчастіше ще грали в „кічку", натомість були в гімназії численні самодіяльні культурно-освітні гуртки. У цілій школі діяла справно й добровільна учнівська самоуправа, яка втримувала самодисципліну й заправляла молодь до громадського життя й проводу. Прикраса кляс гарного нового будинку, що далеко висоїв над містом, як і порядок у поведінці в клясах і на просторому подвір'ю школи належали теж до самих учнів.

Виходив теж в гімназії учнівський літературний журнал, в якому виявлялися цікаві автори поезій, оповідань, літературних критик та публіцистичних статтей. Багато з тих початкових авторів скоро скосила війна, бо на самому її початку, 1914 р., переважно старша молодь пішла за своїм загально люблений директором і вчителями до Українських Січових Стрільців. Не один з них поляг у цвіті віку вже в перших боях за Україну: М. Дорошенко, Юлько Соколовський, Верес, Ф. Кисіль, О. Патрика, Данкевич, і потім багато інших.

2.

„Молоді Січі" і „Пласт"

Передвісником „Пласту" в українській гімназії в Рогатині можна б уважати організацію молодших гімназистів „Молоді Січі", які були наче підготовкою до пластування.

Організаторами й натхненниками їх були вчителі: Антін Лотоцький, автор історичних оповідань для молоді і Микола Венгжин, пізніше УСС.

Ми тоді, молодші, зачитувалися в оповіданнях Кащенка, А. Чайковського та у свіжо виданій тоді 1912 р. ілюстрованій Історії України — М. Аркаса.

Майже всі нижчі кляси гімназії були зорганізовані в „сотні" „Молоді Січі" ім. Сагайдачного, Мазепи, Гордієнка.

Всі складали вступні приречення та підготовлялися до іспитів справности й українознавства, подібні до пізніших пластових новацько-юнацьких проб. Були переходові ступені: „козаків" і „запорожців". Ходили ми на прогулянки в природу, пізнавали сліди, вели теренові гри, навіть часом бойові вправи зі стрільцями „Січами", стріляли з коркових пістоль, мали свої січові „клейноди" — прапори, трубки, барабани, булави, пірначі, тощо.

Правдива пластова організація виникла мабуть щойно десь при кінці 1912, чи на початку 1913 року. До неї могли вступати молодь щойно від 4-ої кляси гімназії й старша й тим мала набиратися молодь з „Молодих Січей", що були призначені тільки для організацій з нижчих кляс (1-3).

Не пам'ятаю, хто дав почин до зорганізування першого чи рівночасно двох перших пластових гуртків, чи хтось з учнів, що прийшов може до нашої гімназії з львівської гімназії, чи хтось з учителів.

Першими нашими опікунами були д-р Никифор Гірняк і учитель природи Калитовський.

Зі старших провідних учнів — перших пластунів з гімназії пригадую ідеолога нашої молодої пластової організації Івана Верб'яного. Він між іншим сам вивчав англійську мову, щоб могти читати в оригіналі пластову літературу. Крім нього імпонував нам молодшим, зразковий тип пластуна, веселий, все культурно-вівчливий, все оброї думки і всебічний спортовець Іван Озаркевич (недавно помер в Канаді). З ближчих мені, які вчили нас молодших в'язати перші пластові вузли — Гриць Ревуцький (поляг на моїх очах на вулиці Львова, в пам'ятні дні Листопадового Зриву 1918.), Степан Великович (поляг у селі Куча над Дністром, як командант кінної розвідки УСС, восени 1919 р.), Невестюки і ін.

Великою проблемою тоді для нас було роздобуття коштів на пластові однострої і виряд, хочби частинний. Тому більшість з нас купували в „далекому Львові" по кавалку — найскорше пластовий капелюх, палицю, пояс, свисток, наплечник, ніж і т. д. Неодного охочого вступити до пластового гуртка стримувала власне брак їхніх коштів.

Я вже був прийнятий у „кандидати" до Пласту з Молодої Січі, під кінець 1913-1914 шкільного року і вихав з рогатинськими пластунами на Січово-Сокільсько-Стрілецький Здвиг до Львова в червні 1914 р.

Марширували ми на ньому разом у з'єднаних рядах української пластової організації. Найбільше було пластунів з львівських шкіл. У першому ряді — так, як пам'ятаю — вели: І. Чмола, П. Франко, і мабуть Олена Степанів. Хто ще був у першій чвірці проводу — не пригадую.

Нашою особливою гордістю було, що з рогатинців, Іван Озаркевич здобув на Здвизі-Стрічі найбільше з усіх нагород у спортових змаганнях і грах.

Війна перервала нашу пластову гру. Майже всі старші зголосилися в добровольці до формації Українських Січових Стрільців. Згодом і дехто з нас молодших „тікав" з дому, як це сталося восени 1915 року і зі мною.

Багато не повернуло з „Великої Гри". Мене мої вчителі Н. Гірняк, тоді вже отаман Коша УСС і інші, які опинилися в радах УСС, порадили й скоро „нагнали" з війська ще до школи, бо й не міцного я був здоров'я та по початкових „штрапацах" у війську захворів.

У 1916 р. включився я на коротко у відновлену пластову організацію при філії академічної гімназії у Львові, але добре вже не пригадую. Попрасе — тому, що та акція вийшла і відбувалася головно-між молоддю так званої Головної Гімназії — подруге, я небаром у 1917 р. знову пішов до війська й вернувся щойно восени 1920 р. з визвольних змагань.

За „Листками Дружнього Зв'язку" (Бюлетень І. Куреня ім. С. Тисовського)

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ
В ЩОДЕННИКУ „СВОБОДА"

1-інч через одну шпальту за культурні імпрези (академії, посмертні згадки, розшуки, подяки)	$2.00
1-інч через одну шпальту за фінансові оголошення (забави, фестини, пікніки, бенкети, банки, продаж домів і т. п.)	$3.00
1-інч через одну шпальту за політичні оголошення (виборчі кампанії)	$4.00
Оголошення через 8 шпальт (ціла сторінка) по за інч за кожного рода оголошення.	$3.00
Виготовлення кліше на одну шпальту	$4.75
Виготовлення кліше на дві шпальти	$6.50

Повідомляємо всі організації, установи і поодинокі особи, які доручують за оголошення, що адміністрація буде вимагати наперед оплати через оголошення, доки не будуть вирівняні попередні рахунки.

Число матуристів збільшується...

28-го листопада 1963 року відбувся в Боффало черговий іспит зрілости з обсягу українознавства. До іспиту приступили й успішно його склали сім кандидатів: Волинець Рената, Душенко Лідія, Король Юрій, Кососвський Юрій, Литвин Володимир, Мохнач Орися і Щуровський Роман.

Всі вони закінчили курси українознавства при місцевій Пластовій станиці. На „відмінно" здали іспит — Душенко Лідія і Мохнач Орися, інші одержали дуже добрі або добрі оцінки.

Члени іспитової комісії: д-р Кирило Годованець з Рочестеру, — інспектор шкіл. Ради при УКК, о. Андрій Стасюк — катехит, проф. Осип Залеський — голова комісії і екзамінатор з укр. культури, проф. Олексій Воронин — заст. голови, проф. Олександер Бережницький — екз. з історії і геогр. України, д-р Михайло Лоза — екз. з укр. мови й літер.

М. Л-а

● Західня Німеччина признала комуністичній Східній Німеччині коло 18 мільйонів дол субвенцій для її вугільного промислу в заміну за те, що Східня Німеччина, підписавши нову торговельну умову, відрекласе своїх попередніх застережень щоб в отій торговельній умові окремо трактувати Західню Німеччину, себто Німецьку Федеративну Республіку, й окремо Західній Берлін. Західні німці стоять на становищі, що Берлін є нерозривною політичною, а тим паче культурною і господарською частиною Західної Німеччини.

Табір „Співучої лещети"

Група учасників лещетарського табору. На лівому крилі: комендантка дівочого підтабору Слава Рубель. На правому крилі: головний інструктор Орест Слупчинський.

З ініціятиви і завдяки старанням пластових куренів „Бурлаки" і „Перші Стежі" переведено при кінці грудня 1963 в горах Вермонту одноіжневий лещетарський табір для української молоді. Це вже десятий з черги такий табір і десятирічний досвід організаторів проявлявся на кожному кроці, і у вмілому технічному переведенні табору, та в дружній і привітній атмосфері, яка в'язала учасників, команду і гостей.

Між старшими пластунами і пластунками, які на цьому таборі виконували обов'язки інструкторів і опікунів для юнаків і юначок були такі, що свої перші лещетарські кроки і дальшу лещетарську вправність завдячують саме попереднім „Бурлацьким" таборам. Сам факт, що ці молоді і вже знаменити лещетарі дарують свій час початківцям, і, замість герцювати по з'їздах, піклуються юнаками і юначками та вчать їх основних засад лещетарства, свідчить, що ці табори вчать нашу молодь не лише їзди на дошках, але теж вщеплюють їй почуття відповідальности і будують її характер.

Авторові цих рядків (і батькові двоїх учасників) було одначково цікаво спостерігати цілоденну безугавну опіку і дбайливий інструктаж під час лещетарських зайнять, як і вщерть виповнений цікавими гутірками і товариськими грами лишній від лещетарства час. У вічі кидалось здружене взаємовідношення супроти себе, супроти команди і супроти сторонніх людей.

І учасники і їхні безпосередні опікуни були під сталим наглядом таборової команди, але це постійне кермування було здійснюване якимись невидимими віжками. Не було ні крику, ні офіціозних упімнень. За зламання порядку були передбачені суворі кари (від лишення права їзди на лещетах на одну годину, до видалення з табору), але до них команді не довелось відкликатися. Велика мірка самовідповідальности, яку наложено на учасників і їхніх молодих опікунів, вповні себе оправдала. Команда явно не вмішувалася до дрібних конфліктів і тому її авторитетові учасники беззастережно повинувалися. Командантові юнацького табору „Рудому Робові" Рубелеві, його дружині Славі комендантці табору юначок і головному лещетарському інструкторові „Гогові" Слупчинському належна щира подяка за їхне прикладне ведення табору і за їхню ключеву ролю у створенні на ньому таких відносин. Окрема подяка припадає братам докторам Трухлим за їхню безперебійну лікарську опіку над таборовиками.

Хоч табір був у першу чергу призначений для лещетарів початківців з-поміж пластового юнацтва, до табору прималися і не - пластуни. Таким чином „Бурлацькі" лещетарські табори можна вважати услугою не лише для пластової, але для всієї української молоді. До речі, головний інструктор „Гого", хоч і добрий приятель Пласту, сам не пластун, а заслужений член Карпатського Лещетарського Клюбу.

Мабуть завдяки невимушеним і свобідним відносинам, учасники табору виказалися непересічною і спонтанною співучістю. Кожного вечора, після гутірок і гор, учасники без принуки засідали півколом перед вогнищем колиби і співали пісень, аж доки команда не проголошувала нічну тишу. Тому цей табір і названо „Співучою Лещетою".

Ярослав Мігчійчук

Важне повідомлення для українців міста Бостону, Масс.

Заходом Українського Лікарського Товариства Північної Америки, Відділу на Ню Інгленд та за згодою Американського Червоного Хреста створено на терені Бостону програму жертвування крови на поміч в наглих випадках.

Часті випадки змусили нас таку програму створити, щоб в потребі переливу крови, ми не попадали в паніку, незнаючи, що з собою зробити.

Програму жертвування крови розпочав д-р Іван Дідюк — дентист, який є її директором. Програма є чисто допомогового характеру, і є тільки для українців, що живуть на терені Бостону. Тому проситься всіх українців Бостону жертвувати кров. Кожний, що жертвує кров, виповнить білу картку, на котрій є рубрика, де написано: Please Credit this Donation to... Просимо кожного жертводавця, щоб написав в тій рубриці: Ukrainian Medical Association — або Dr. John S. Didiuk, тоді кров буде записана на наш Відділ, зарезервована для нас українців, враві потреби буде для нашого вжитку.

Кров можуть жертвувати всі здорові люди від 18 року до 59 року життя. Жертводавець робить дві великі прислуги, а саме: 1) Ратує життя особі, якій дає кров. 2) Кожний жертводавець одержує виказку, на котрій є зазначений рід його крови, що виказку носить все при собі, в разі небезпеки, де потрібно крови, вже знається про його рід крови, тоді поміч скорше наступає.

По всі інформації про жертвування крови, випадки операційні, де потрібна кров, або в наглих випадках проситься звертатися на таку адресу:

Dr. John S. Didiuk
825 South St., Roslindale, Mass. або дзвонити на число телефону: FA 3-0683.

Посмертні згадки

ВІКТОРІЯ ЛЕСЮК, з родини МЕЛЬКО, довголітня членкиня Т-ва Запорізька Січ 388 Відд. УНСоюзу в Честер, Па., померла 29-го грудня 1963 р. Покійна походила з с. Бліна Велика, пов. Самбір, Україна. Полишила в смутку мужа Феліксa і сина Леона. Похорон відбувся 2 січня 1964 р. з похоронного заведення до православної церкви св. о. Миколая, при участі Приятелів, Сусідів. Похований на цвинтарі Lown Craft.

Вічна Йому Пам'ять!

Е. Воловник, секр.

МИКОЛА КАЗЬО, довголітній член 173 Відділу УНСоюзу у Вілмінґтон, Дел., помер 21-го грудня 1963 р. на 83-му році життя. Покійний походив з с. Військо б. Добромиля, Україна, де народився в 1881 році. Полишив 3 синів і 2 дочки. Похорон відбувся 24-го грудня 1963 р. з церкви св. о. Миколая на католицький цвинтар.

Вічна Йому Пам'ять!

П. Щирба, секр.

МИХАЙЛО БОБИК, член Б-ва о. Николая 104 Відділ УНСоюзу в Перт Амбой, Н. Дж., помер 16 січня 1964 р. Покійний народився 30 січня 1910 р. в Перт Амбой, Н. Дж. Полишив у глибокому смутку дружину Гелену, дочку Вірджінію, сина Річарда, маму Марію, 4 сестри, 2 братів. Похорон відбувся 20 січня н. р. з похоронного заведення до укр. кат. церкви Пресв. Діви Марії при участі Родини, Знайомих і Членів Братства. Похований на парафіяльному цвинтарі.

Вічна Йому Пам'ять!

Мисак, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

PERTH AMBOY, N. J. Б-во св. о. Николая Відд. 104, повідомляє, що на Річних Зборах вибрано такий уряд: Р. Станко, предс., В. Матковський, заст., Г. Мисак, секр., С. Мисак, заступник. Конт. Комісія: М. Вітів, И. Шотт, Ю. Литко. Опікуни Хворих: І. Антопорович, І. Козак. — Управа.

ТАРЗАН, ч. 5177. Лови на оленя...

Тарзан взяв Боббі на справдішні лови, показуючи йому, як висліджувати, підкрадатися, та вбивати оленя.

Мавполюд приправив для свого малого приятеля зварений олеінчий стейк.

Пізніше, коли вони обидва сіли, щоб підкріпитися, Боббі вирішив спробувати своєї вправности в стрілянні без нагляду!